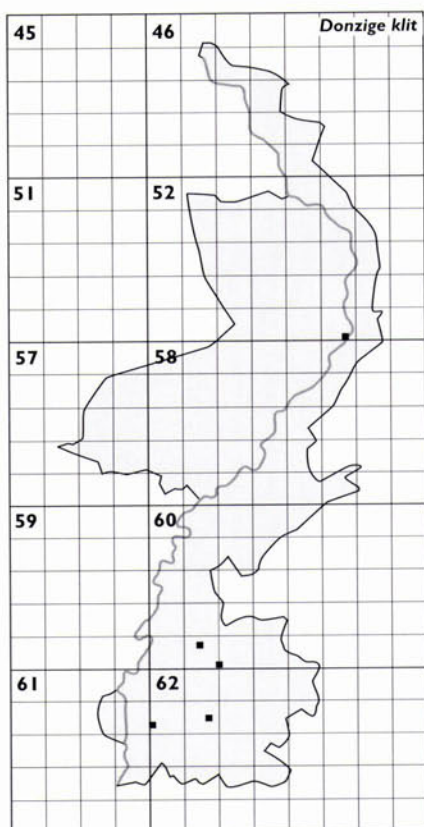

FIGUUR 7. De verspreiding van de Donzige klit in Limburg volgens het archief van het NHGL.

der is er één exemplaar in de Eysder Beemden gevonden (J. Cortenraad, augustus '96).

Opnieuw twee vondsten van deze zich klaarblijkelijk in Zuid-Limburg vestigende maar nog steeds schaars voorkomende soort (figuur 7). Recent ook gevonden bij Schinnen, Keer en in het Gerendal.

BLEKE MORGENSTER

(*Tragopogon dubius*) Eén fors exemplaar langs het spoor bij St. Joost (5-6-'96, J. Klinckenberg).

Deze soort heeft zich de afgelopen jaren vanuit het zuiden vooral in West-Nederland gevestigd op spoor- en industrieterreinen. Deze vondst is waarschijnlijk de eerste in Limburg.

GIFSLA

(*Lactuca virosa*) Eén exemplaar langs de Geleen ten oosten van Nuth (J. Geraedts, zomer '96). De plant is plaatselijk in Nederland ingeburgerd en komt mogelijk in Zuid-Limburg meer voor dan tot nu toe bekend is vanwege de oppervlakkige gelijkenis met de vrij algemene Kompassla (*Lactuca serriola*).

PAARBLADIG FONTEINKRUID

(*Groenlandia densa*) In de Voer bij Eysden (20-8-'96, R. Wolfs). Deze plant wordt al een aantal jaren massaal aangetroffen in de vijver in St. Pietersvoeren waarin de (hoofd)bron van de Voer zich bevindt. Deze plant was vroe-

ger in Zuid-Limburg zeer zeldzaam. Ze was hier al sinds enkele decennia niet meer waargenomen.

KLEINSTE LISDODDE

(*Typha minima*) Enkele tientallen exemplaren in vochtige laagte op mijnsteenbergt bij Strijthagen (A. Bremer, juni '96). Tezamen met enkele tientallen exemplaren Ruwe bies (*Scirpus lacustris* subsp. *tabernaemontani*). Deze *Typha* met bolvormige vrouwelijke kolven komt wild voor in Zuid-Europa en wordt in Nederland gekweekt. De planten bij Strijthagen zijn verwilderd.

RIETORCHIS

(*Dactylorhiza majalis* subsp. *praetermissa*) Een tiental exemplaren in twee bufferbassins ten westen van Heerlen (A. Bremer, juli '96). Deze plant is in het westen van Nederland niet zeldzaam maar in Zuid-Limburg bijzonder schaars.

BIJENORCHIS

(*Ophrys apifera*) Een tiental exemplaren samen met enkele exemplaren Gevlekte orchis en andere orchideeën (A. Bremer en J. Geraedts, juni '96). In jong bos tussen Terworm en Heerlen. Opnieuw een vestiging van de Bijenorchis in pioniermilieu in de Oostelijke Mijnstreek.

KORTE MEDEDELINGEN

VONDST VAN EEN ALBINO GEWONE PAD IN LIMBURG

ALBINISME

Albinisme is een zeldzame erfelijke stoornis in de aanmaak van het pigment melanine. Melanine veroorzaakt kleur van de huid, haren en de ogen. Albino's hebben een bleke huid, die erg gevoelig is voor zonnestralen omdat ze de bescherming van het pigment moeten missen. Het pigment vervult ook een belangrijke functie in het oog doordat het voorkomt dat er vals licht in het oog valt. De kleur van de ogen lijkt rood omdat de kleur van het bloed door de ongekleurde iris heen schijnt. Ook bij de Gewone pad (*Bufo bufo*) komt albinisme voor.

VINDPLAATSEN IN LIMBURG

De eerste vondst van een albino exemplaar

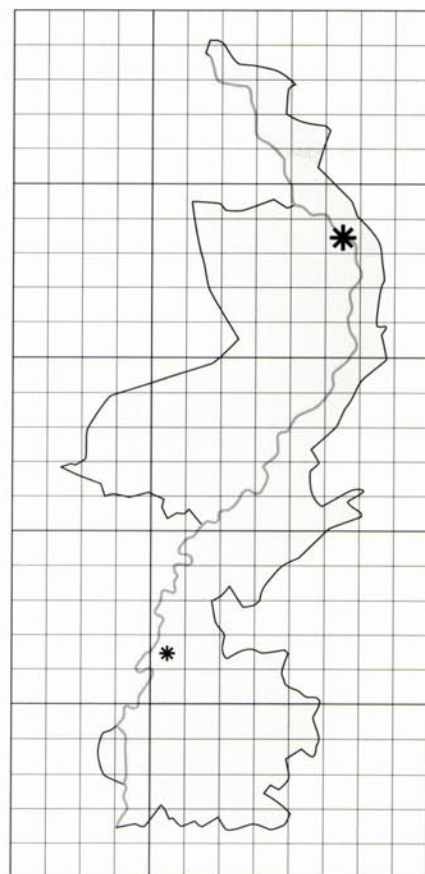
FIGUUR 1. Albino Gewone pad. Huize Roobeek, Arcen, 5-4-1994 (foto: Steven Jansen).

FIGUUR 2.
De amplexorsten op
de tenen van de
voorpoten zijn
gewoon zwart
(foto: Steven Jansen).

FIGUUR 3.
De vindplaats in
Noord-Limburg
(foto: Steven Jansen).

FIGUUR 4. De eerste vondst van een
albino Gewone pad in Limburg in het
uurhok 60-51 in 1987 (kleine stip) en
de tweede vondst in het uurhok 52-26
in 1994 (grote stip).

van de Gewone pad in Limburg is op 24 maart 1987 in het Kasteelpark Elsloo (Zuid-Limburg) verricht (mond. med. R. Gubbels). Deze vondst is ook reeds beschreven (VAN DER COELEN, 1992).

Tijdens mijn veldwerk in Noord-Limburg in 1994 voor het Adviesburo Limes Divergens vond ik een albino exemplaar van de Gewone pad (figuur 1). Het mannelijk dier (figuur 2)

werd gevangen op een muskusrattenfuik. De vindplaats in Noord-Limburg bevindt zich in het Maasdal ten zuidwesten van het Landgoed de Hamert (figuur 3). In het vaktijdschrift "Muskusrat en Beheer" is deze vondst uitvoerig beschreven (JANSEN, 1994).

Dit is voorzover bekend de tweede vondst in Limburg (figuur 4) en de achtste voor Nederland (VAN LAAR, 1992).

FIGUUR 5.
"Gewone" Gewone
pad. Roode beek,
Schinveld 1995 (foto:
Vincent de Jong).

OPROEP

De Herpetologische studiegroep Limburg heeft niet alleen interesse in waarnemingen van albino's, maar uiteraard ook van "gewoon" gekleurde Gewone padden (figuur 5).

DANKWOORD

Mijn dank gaat uit naar Vincent de Jong voor het mogen gebruiken van zijn dia van een Gewone pad. Daarnaast ook dank aan Jo van der Coelen voor het aandragen van literatuur en het doornemen van dit artikelje.

LITERATUUR

COELEN, J.E.M. VAN DER (RED.), 1992. Verspreiding en ecologie van amfibieën en reptielen in Limburg. Natuurhistorisch Genootschap in Limburg, Stichting Ravon. Maastricht, Nijmegen.

JANSEN, S., 1994. Een vondst van een albino exemplaar van de gewone pad (*Bufo bufo*) in een muskusrattenfuik in Limburg. Muskusrat en Beheer, jrg. 14, no.3.

LAAR, V. VAN, 1992. Een geval van albinisme bij de gewone pad *Bufo bufo* te Amersfoort. Waarnemingen van amfibieën en reptielen in Nederland 1991, 53-54. Publicatiebureau Stichting RAVON, Nijmegen.

Steven Jansen

Rector van de Boornlaan 48, 6061 AS Posterholt

EEN DUBBELGANGER VAN "HET BRUNSSUMSE KWARTSKRISTAL" UIT MIOCEEN GRIND

Kort geleden is in dit tijdschrift een kwartskristal beschreven afkomstig van het Brunssumse steenstort (BONGAERTS & APPELDOORN, 1996). Tijdens inventarisatiewerkzaamheden aan de collecties van het Natuurhistorisch Museum Maastricht kwam een kwartskristal onder mijn aandacht, eveneens uit Brunssum, dat bijna een kopie is van dit kristal. Deze vondst stamt echter uit een geheel andere geologische afzetting.

Het kwartskristal maakt deel uit van de vroegere "Boersema collectie" die sinds enkele tientallen jaren ondergebracht is in het Natuurhistorisch Museum Maastricht. De collectie was in beginsel als bruikleen aan het museum ter beschikking gesteld en is sinds 1977 eigendom. In de verzameling bevinden zich hoofdzakelijk vondsten van zand- en grindgroeven in het gebied van de Brunssumer Heide. Hier heeft meer dan 20 jaar intensief verzamelen van de uit Groningen afkomstige B. Boersema geleid tot een collectie van vele duizenden stuks. FELDER (1968) gaf een systematisch overzicht met daarin een opsomming van alle soorten en besprak de herkomstgebieden van het kiezelooliet-grind.

De vondsten, waaronder het hier beschreven kristal, zijn vrijwel alle afkomstig de Afzettingen van Waubach. Onder deze term worden laagpakketten van de fluviatiele, grotendeels tertiaire Kiezelooliet Formatie samengevat.

De Afzettingen van Waubach bestaan vooral uit zand- en grindsequenties, soms zijn met klei opgevulde geulen ingeschakeld die plaatselijk zeer rijk aan fossielen kunnen zijn (VAN DER BURGH, 1995).

De zand- en grindfractie wordt gekarakteriseerd door een hoog kwartsgehalte. Deze kwartsrolstenen zijn veelal troebel wit, en oorspronkelijk fragmenten van gangvormige opvullingen in gesteenten. Slechts enkele kwartsrolstenen bestaan uit herkenbare geïsoleerde kristallen of kristalfragmenten, af-

komstig uit holten van kwartsmassa's of nevengeesteente. Door de geometrische vorm zijn deze kwartsen in het grind gemakkelijk te onderscheiden. Hebben kristallen door afslijping dit kenmerk verloren, dan zijn ze meestal te herkennen aan de hoge graad van transparantie. "Losse kwarts-dihexaëders" werden al door VAN STRAATEN (1946) uit de Kiezelooliet Formatie (Kosberg terras) gemeld.

BESCHRIJVING

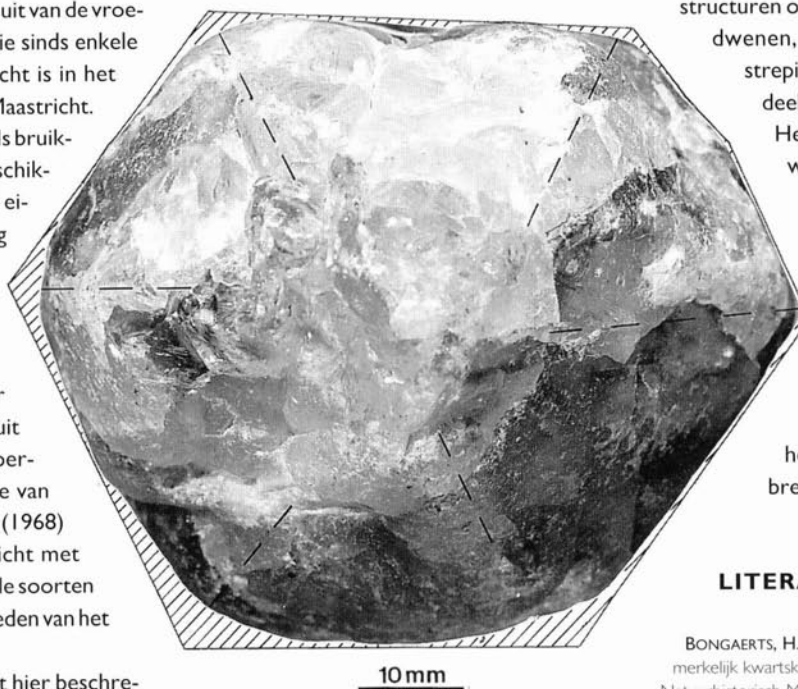
Het door zijn grootte opvallende kwartskristal is één van de in totaal 17 vondsten van geïsoleerde kwartskristallen uit de Boersema collectie. Het betreft een kristal zonder ma-

plaats. Behalve de afronding van de kristalribben komt dit ook tot uitdrukking in ca. 1 mm grote scheurtjes en putjes op de kristalvlakken, met een regelmatige halfronde tot ronde vorm.

De kleur van het kristal is lichtbruinachtig (Munsell 10YR5/2) met enkele iets lichtere delen. De lengte (// C-as) bedraagt 82 mm, de grootste breedte 68 mm, de massa 334 g. De kristalmorfologie is eenvoudig; de enige aanwezige vlakken zijn de rhomboëders {1011} en {0111} en het prisma {1010}. Rhomboëdrische vlakken zijn aan beide zijden van het prisma aanwezig. Enkele tegen het kristal aanliggende kleinere kristallen laten dezelfde opbouw zien. Vrijwel alle groeistrukturen op de kristalvlakken zijn verdwenen, alleen de karakteristieke streping op het prisma is voor een deel nog vaag aanwezig.

Het inwendige van het kristal wordt getypeerd door de vele rechtlijnige scheuren.

Onder een optische microscoop zijn enkele onregelmatig gevormde gas- en vloeistofinsluitels zichtbaar; het meest opvallend is een pyriet- of markasietkorrel vlak onder het oppervlak van een recent breukvlak.

LITERATUUR

- BONGAERTS, H. & G. APPELDOORN, 1996. Een opmerkelijk kwartskristal van de Brunssumse steenberg. *Natuurhistorisch Maandblad*, 85: 101-103.
- BURGH, J. VAN DER, 1995. An Upper Miocene leaf flora from the southern Netherlands and its ecological interpretation. *Mededelingen Rijks Geologische Dienst*, 52: 23-34.
- FELDER, P.J., 1968. Gesteenten en fossielen van de Brunssumerheide bijeengebracht door de heer B.H. Boersema. *Natuurhistorisch Maandblad*, 57: 18-23.
- STRAATEN, L.M.J.U. VAN, 1946. Grindonderzoek in Zuid-Limburg. *Mededelingen van de Geologische Stichting*, (C)-VI-(2). 146 pp.

Hans Bongaerts

Rector van de Boornlaan 13

6061 AN Posterholt

trix, ingeschreven onder nummer 335. In de auteur's collectie bevindt zich een kwartskristal (nummer 1166) uit de Waubach Afzettingen van dezelfde vindplaats, waarop nog matrixresten aanwezig zijn. De matrix bestaat bij deze vondst uit grofkorrelige zandsteen met geelbruinachtige kleur (Munsell 10YR6/4).

Duidelijk zijn intensieve transportsporen te zien. Zoals ook bij etsing door chemische erosie, zijn het vooral de kristalribben waar materiaal is verdwenen (figuur 1). De fractie waartoe dit component behoort beweegt als bodemlast op of nabij de ondergrond. Daardoor vindt afslijping op de rivierbodem en door botsing met het omringende sediment

FIGUUR 1. Aanzicht van het kwartskristal loodrecht op de kristallografische C-as. De oorspronkelijke omtrek is aangegeven (geïdealiseerd); gearceerd het afgesleten deel.